

หมวดที่ 3

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ลักษณะของห้างหุ้นส่วนจำกัด

มาตรา 1077 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (1) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งมีจำกัดความรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้นจำพวกหนึ่ง และ
- (2) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่มีจำกัดจำนวนอีกจำนวนหนึ่ง”

มาตรา 1078 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน”

จากบทบัญญัติของมาตราทั้งสองดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า กิจการที่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ประการแรกต้องมีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนทั่ว ๆ ไปก่อน คือมีบุคคลตั้งแต่สองคนตกลงเข้ากันเพื่อทำกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำตามมาตรา 1012 แต่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากห้างหุ้นส่วนสามัญที่ว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นมีบุคคลจำพวกเดียว และทุกคนรับผิดในบรรดาหนี้สินของห้างโดยไม่มีจำกัดจำนวน แต่ในห้างหุ้นส่วนจำกัด จะต้องประกอบไปด้วยผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวกดังต่อไปนี้

1. ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งจำกัดความรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้น เช่น เขารับจะลงหุ้น 5 แสนบาท ก็ต้องรับผิดไม่เกิน 5 แสนบาท แม้ห้างหุ้นส่วนจำกัดจะมีหนี้สินมากกว่า 5 แสน เขาก็รับผิดไม่เกิน 5 แสนบาท และถ้าเขาได้ส่งเงินลงหุ้นครบหมด 5 แสนบาทแล้ว เขาก็ไม่ต้องรับผิดอีกเลย เว้นแต่จะเข้าบทบัญญัติมาตรา 1082, 1085 และมาตรา 1088 ตามข้อนี้มีปัญหาว่า ถ้าเขารับจะลงหุ้น 5 แสนบาท แต่จะขอรับผิด 5 หมื่นบาทได้หรือไม่ เพราะไม่เกินจำนวนเงินที่รับจะลงหุ้น เรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อจดทะเบียนรับจะลงหุ้น 5 แสนบาท ก็ต้องรับผิดเท่าจำนวน 5 แสนบาท จะขอรับผิดน้อยกว่า 5 แสนบาทไม่ได้ เพราะจะทำให้ทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนจำกัดมีน้อยกว่าความเป็นจริง เป็นการเอาเปรียบผู้เป็นเจ้าของห้าง

2. ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด ผู้เป็นหุ้นส่วนพวกนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้น

ส่วนสามัญ คือต้องรับผิดในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวน แม้ตนจะลงหุ้นไว้ น้อย ก็ต้องรับผิดโดยไม่มีจำกัดจำนวน เช่น รับลงหุ้น 1,500 บาท แต่เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่ จำกัดความรับผิด เมื่อห้างผิดนัดชำระหนี้ ตนก็ต้องใช้หนี้แทนห้างจนกว่าจะครบ
ห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ กฎหมายบังคับว่าต้องจดทะเบียนเสมอ ส่วนห้างหุ้นส่วนสามัญ นั้น จะจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้

มาตรา 1078 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน การลงทะเบียนนั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ชื่อห้างหุ้นส่วน
- (2) ข้อตกลงความเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนนั้น
- (3) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสำนักงานสาขาทั้งปวง
- (4) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด และจำนวนเงินซึ่งเขาเหล่านั้นได้ลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน

(5) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด

(6) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ

(7) ถ้ามีชื่อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการอันจะผูกพันห้างหุ้นส่วนนั้นประการใดให้ ลงไว้ด้วย

ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่น ๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชน ทราบด้วยก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน และต้องประทับตรา ของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย

ให้พนักงานทะเบียน ทำใบสำคัญ แสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้น ฉบับหนึ่ง”

จากบทบัญญัติมาตรานี้จะเห็นว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น กฎหมายบังคับว่าต้องจดทะเบียนเสมอ ถ้ายังไม่จดทะเบียน กฎหมายมาตรา 1079 ให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน) ซึ่งทุกคนต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้สินของห้างโดยไม่มีจำกัดจำนวน ถึงแม้จะเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ถ้ายังไม่จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด หุ้นส่วนพวกนี้ก็ต้องรับผิดโดยไม่มีจำกัดจำนวนเช่นเดียวกับหุ้นส่วนพวกไม่จำกัดความรับผิด

ส่วนรายการที่กฎหมายบังคับให้ต้องลงทะเบียนมีดังต่อไปนี้

1. ชื่อของห้างหุ้นส่วน ซึ่งจำเป็นต้องใส่คำว่า “จำกัด” ลงไปด้วยเสมอ เช่น ห้างหุ้นส่วนจำกัดธีระพาณิชย์ ถ้าไม่ใส่คำว่า “จำกัด” มีความผิดตามมาตรา 3 แห่ง พระราชบัญญัติ กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัดสมาคม และ มูลนิธิ พ.ศ. 2499 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าสิบบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

2. วัตถุประสงค์ของห้าง ห้างมีวัตถุประสงค์จะทำอะไร มีขอบเขตกว้างแค่ไหน เช่น ตั้งขึ้นมาเพื่อทำการจัดสรรที่ดินแบ่งขายและรับจํานองอสังหาริมทรัพย์

3. ที่ตั้งสำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาทั้งปวง การลงทะเบียนในข้อนี้ทำให้ทราบถึงภูมิลาเนาของห้างหุ้นส่วนจำกัด

4. ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพะของผู้เป็นหุ้นส่วนจําพวกจํากัดความรับผิดชอบ และจํานวนเงินซึ่งเขาเหล่านั้นได้ลงทุนด้วยในห้างหุ้นส่วน

ผู้เป็นหุ้นส่วนจําพวกจํากัดความรับผิดชอบนั้นจะต้องลงทุนด้วยเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ (ตามมาตรา 1083) ถ้าลงทุนด้วยเงินก็ต้องระบุไว้ว่าเป็นจํานวนเท่าใด ถ้าลงทุนด้วยทรัพย์สินอย่างอื่นก็ควรตีราคาทรัพย์สินไว้ด้วย

ชื่อตัว-สกุล หรือยี่ห้อ ที่อยู่ และอาชีพะของหุ้นส่วนประเภทจํากัดความรับผิดชอบก็ต้องลงด้วย

5. ชื่อ, ยี่ห้อ, สำนัก และอาชีพะของผู้เป็นหุ้นส่วนจําพวกไม่จํากัดความรับผิดชอบ

ชื่อ-สกุล ยี่ห้อ ที่อยู่และอาชีพะของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จํากัดความรับผิดชอบ ต้องจดลงไว้ในทะเบียนเพื่อเป็นประโยชน์แก่บุคคลภายนอกหรือเจ้าหน้าที่ของห้างจะได้ทราบว่า หุ้นส่วนประเภทไม่จํากัดความรับผิดชอบมีหลักฐานการเงินพอที่จะเชื่อถือได้หรือไม่

6. ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ

หุ้นส่วนผู้จัดการนั้นต้องเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จํากัดความรับผิดชอบ (ดูมาตรา 1087) แต่ถ้าจ้างบุคคลภายนอกมาจัดการ บุคคลภายนอกนั้นเราเรียกว่า “ผู้จัดการ” ผู้จัดการที่เป็นบุคคลภายนอกนี้เราไม่ต้องระบุชื่อไว้ในข้อ 6.

7. ข้อจํากัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการในอันที่จะผูกพันห้างหุ้นส่วน

ข้อจํากัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการจําเป็นต้องมีไว้เพื่อมิให้หุ้นส่วนผู้จัดการมีอำนาจมากเกินไปจนขอบเขต อันจะเป็นการเสียหายแก่ห้างหุ้นส่วนได้ เพราะหุ้นส่วนผู้จัดการเมื่อจัดการไปตามวัตถุประสงค์ในนามของห้างหุ้นส่วน ก็กิจการนั้นก็ผูกพันห้างหุ้นส่วน แต่ถ้าได้จํากัดขอบอำนาจไว้ ส่วนที่เกินขอบอำนาจก็ไม่ผูกพันห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการก็ต้องรับผิดชอบส่วนตัว เว้นแต่ห้างหุ้นส่วนจะได้ให้สัตยาบันตามมาตรา 823 การจํากัดอำนาจอาจจะจํากัดไว้ว่า หุ้นส่วนผู้จัดการจะทำสัญญาผูกพันห้างหุ้นส่วนได้ในวงเงินไม่เกิน 5 หมื่นบาท ถ้าจะทำเกินต้องได้รับอนุญาตจากผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จํากัดความรับผิดชอบทุกคนก่อน

การลงทะเบียนอาจจะลงรายการอื่น ๆ อีกก็ได้ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนเห็นสมควร ที่ต้องการให้ประชาชนทราบ

การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของห้างหุ้นส่วนด้วย การลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ย่อมหมายความว่าผูกพันตาม

ข้อความที่ได้จดทะเบียนและเมื่อลงลายมือชื่อผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนแล้ว ก็ต้องประทับตราของ
ห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย

เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนให้แล้ว นายทะเบียนก็ต้องทำใบสำคัญแสดงการ
จดทะเบียนมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง

มาตรา 1079 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้ายังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราใบ
ท่านให้ถือว่าเป็นหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด ย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้
ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวน จนกว่าจะได้จดทะเบียน”

เหตุที่กฎหมายต้องบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะ ขณะที่ยังไม่ได้จดทะเบียน บุคคลภายนอกย่อมไม่ทราบข้อตกลงระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดรับผิดชอบจำกัดเท่าใด หรือ
บางคนได้ตกลงจะรับผิดชอบไม่จำกัด แต่เมื่อเห็นว่ามีหนี้สินมากก็เกิดเปลี่ยนใจจะเป็นหุ้นส่วน
ประเภทจำกัดความรับผิด ดังนี้เจ้าหน้าที่ของห้างย่อมได้รับความเสียหายอย่างแน่นอน ดังนั้น เมื่อ
ก่อนจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด กฎหมายให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วน
ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้สินของห้างโดยไม่มีจำกัดจำนวน เช่น นายเอก, นายโท
และนายตรี ร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยตกลงกันว่า ให้นายเอกเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่
จำกัดความรับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ส่วนนายโทและนายตรีเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัด
ความรับผิด ทั้งหมดรับจะลงหุ้นคนละหนึ่งแสนบาท ก่อนจะไปจดทะเบียนนายเอกได้ซื้อที่ดิน
ไว้เพื่อใช้เป็นที่ทำการของห้างหุ้นส่วนจากนายจัตวาเป็นเงิน 2 แสนบาท ต่อมาเมื่อได้จดทะเบียน
เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว ห้างไม่มีเงินใช้หนี้ นายจัตวา ดังนั้นนายจัตวาก็มีสิทธิเรียกร้องให้นาย
เอก, นายโท และนายตรีรับผิดชอบร่วมกันในหนี้รายนี้ได้ โดยถือว่าทุกคนต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัด
จำนวน เช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ นายโทและนายตรีจะอ้างว่าตนเป็นหุ้น
ส่วนประเภทจำกัดความรับผิดไม่ได้ เพราะหนี้ค่าที่ดินรายนี้มีมูลหนี้เกิดขึ้นก่อนห้างจดทะเบียน
เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ถึงแม้หนี้นี้จะถึงกำหนดชำระภายหลังจากที่ห้างได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้น
ส่วนจำกัดแล้วก็ตาม ก็ยังถือว่าเป็นหนี้ของห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดย
ไม่จำกัดจำนวน

ข้อสังเกตตามมาตรา 1079

1. ตามที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น หมายถึงห้างหุ้นส่วนสามัญ
ประเภทไม่จดทะเบียน
2. หนี้ของห้างหุ้นส่วนตามมาตรา 1079 นี้ ถ้าเกิดขึ้นก่อนห้างจดทะเบียนเป็นห้างหุ้น
ส่วนจำกัด ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีจำกัดจำนวน
3. หนี้ของห้างหุ้นส่วนตามมาตรา 1079 นี้ ถ้าเกิดขึ้นหลังจากที่ห้างได้จดทะเบียนเป็น
ห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว แต่ยังไม่ได้ประกาศข้อความที่จดทะเบียน ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ผู้เป็น

หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบก็จะยกข้อความที่จดทะเบียนว่า ตนเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบและจะรับผิดชอบจำกัด ขึ้นต่อผู้บุคคลภายนอกไม่ได้ (ตามมาตรา 1023) นั่นก็หมายความว่าหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบยังคงต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนในหนึ่รายนั้นอยู่

4. หนี้ของห้างหุ้นส่วน ที่เกิดขึ้นหลังจากที่ห้างได้ประกาศข้อความที่จดทะเบียนในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนก็รับผิดชอบตามมาตรา 1077 กล่าวคือ ถ้าเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบก็รับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้น แต่ถ้าเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ ก็ต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน

มาตรา 1080 บัญญัติว่า “บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญข้อใด ๆ หากมิได้ยกเว้นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปโดยบทบัญญัติแห่งหมวด 3 นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบนั้นมียู่หลายคนด้วยกัน ท่านให้ใช้บทบัญญัติสำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญเป็นวิธีบังคับในความเกี่ยวพันระหว่างคนเหล่านั้นเอง และความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนเหล่านั้นกับห้างหุ้นส่วน”

โดยเหตุที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีลักษณะคล้ายกับห้างหุ้นส่วนสามัญมากกว่าที่จะคล้ายกับบริษัทจำกัด เป็นต้นว่า ก่อนจดทะเบียนผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวน และผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบจะลงหุ้นมากน้อยเท่าใด กฎหมายมิได้บังคับไว้ แต่จะต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัดโดยไม่จำกัดจำนวน เช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ ดังนั้นตามมาตรา 1080 จึงให้นำบทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย ถ้าหากว่าบทบัญญัติในห้างหุ้นส่วนจำกัดมิได้บัญญัติไว้ เช่น

1. ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบจะประกอบการค้าขายอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้หรือไม่ ในหมวด 3 มิได้บัญญัติไว้ จึงต้องนำบทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ และบทบัญญัติที่จะนำมาใช้บังคับคือมาตรา 1066 มิใช่มาตรา 1038 ทั้งนี้ก็เพราะห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นกฎหมายบังคับว่าต้องจดทะเบียน แต่มาตรา 1038 ใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน จึงต้องนำมาตรา 1066 มาใช้บังคับ จึงสรุปได้ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบจะประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่ได้ไม่ว่าจะทำการเพื่อประโยชน์ตนเองหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือจะเข้าไปเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนอื่นซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดก็ไม่ได้ แต่สำหรับหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบนั้น บทบัญญัติในหมวด 3 นี้ มีมาตรา 1090 บัญญัติไว้ว่าจะประกอบกิจการค้าขายอย่างไร ๆ เพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกก็ได้

แม้ว่าการทำงานเช่นนั้นจะมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วน

2. การลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดนั้นในหมวด 3 มิได้บัญญัติไว้ แต่การลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 1083 ว่าจะต้องลงด้วยเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเสมอ ดังนั้นการลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดอาจลงด้วยแรงงาน หรือเงิน หรือทรัพย์สินอย่างอื่นก็ได้ โดยนำบทบัญญัติมาตรา 1026-1030 มาใช้บังคับ

3. ห้างหุ้นส่วนจำกัดล้มละลาย ห้างก็ต้องเลิกโดยนำบทบัญญัติมาตรา 1069 มาใช้บังคับ

4. ผู้เป็นหุ้นส่วน ถือเอาประโยชน์จากบุคคลภายนอกได้โดยนำบทบัญญัติ มาตรา 1065 มาใช้บังคับ

5. การขับไล่หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดออกจากห้างในกรณีที่ไม่ยอมส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนมาเสียเลย ก็ต้องนำบทบัญญัติมาตรา 1031 มาใช้บังคับ

6. การควบห้างหุ้นส่วนจำกัดเข้ากัน ต้องนำบทบัญญัติมาตรา 1073-1076 มาใช้บังคับ

7. ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด ถ้าได้ออกจากห้างหุ้นส่วนไปแล้วจะต้องรับผิดในหนี้ของห้างที่มีมูลหนี้เกิดขึ้นก่อนตนออกและรับผิดเป็นเวลา 2 ปีนับแต่ได้ออกจากห้างหุ้นส่วนโดยนำบทบัญญัติมาตรา 1068 มาใช้บังคับ

ทั้ง 7 ข้อดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นเพียงตัวอย่างเล็กน้อยเท่านั้นที่ยกมาให้เห็นถึงการนำบทบัญญัติในห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนจำกัด

ส่วนบทบัญญัติในวรรค 2 ของมาตรา 1080 ที่กล่าวไว้ว่า ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดด้วยกันเอง และความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดกับห้างหุ้นส่วนนั้น ต้องนำบทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ นั้นหมายความว่าหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดนั้นเขามีความเกี่ยวพันกันอย่างไร เราก็ต้องนำบทบัญญัติในเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง ตั้งแต่มาตรา 1026 ถึงมาตรา 1048 มาใช้บังคับ เช่น การจัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้ามีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคนจะทำอย่างไร เรื่องนี้เราก็ต้องนำบทบัญญัติในมาตรา 1035 มาใช้บังคับ นั่นก็คือหุ้นส่วนผู้จัดการทั้งหลายเหล่านั้น แต่ละคนมีสิทธิจัดการได้ตามลำพังตนเองไม่ต้องร่วมกันจัดการ เว้นแต่ได้มีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น เป็นต้นว่าเอก, โท, ตริ และจัตวา เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีเอกกับโท เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ส่วนตริ และจัตวาเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ดังนั้นเอกกับโท ก็มีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนได้ตามลำพังไม่ต้องร่วมกันจัดการ คือเอกก็มีสิทธิทำสัญญาในนามห้างหุ้นส่วนจำกัด, โทก็มีสิทธิทำสัญญาในนามห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยไม่จำเป็นจะต้องเซ็นชื่อร่วมกันในสัญญา

ส่วนความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดกับห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น เราก็ต้องนำบทบัญญัติมาตรา 1070 และมาตรา 1071 มาใช้บังคับ กล่าวคือ หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดนั้นเปรียบเสมือนผู้ค้าประกันห้างหุ้นส่วนจำกัด ส่วนห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นเปรียบเสมือนว่าเป็นลูกหนี้ชั้นต้น ดังนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดจะต้องรับผิดในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัดก็ต่อเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ผิดนัดชำระหนี้ตามมาตรา 1070 และหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดก็ยังมีข้อต่อสู้เจ้าหน้าที่ของห้างอีกตามมาตรา 1071

มาตรา 1081 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เอาชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดมาเรียกขานระคนเป็นชื่อห้าง”

มาตรา 1082 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดยินยอมโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยายให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้างไซ้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นจะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกเสมือนดังว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดจะนั้น”

แต่ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกันเองนั้น ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนเช่นนี้ ท่านให้คงบังคับตามสัญญาหุ้นส่วน

มาตรา 1081 เป็นข้อจำกัดสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด คือจะนำชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดมาใช้เป็นชื่อห้างไม่ได้ หรือจะนำมาเรียกระคนเป็นชื่อห้างก็ไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอาจทำให้บุคคลภายนอกเข้าใจผิดไปว่าผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดคนนั้นมีส่วนเป็นเจ้าของกิจการและมีความรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวน

คำว่า “ชื่อ” ตามมาตรานี้ อาจจะหมายถึงชื่อจริง ๆ หรือชื่อเล่น ก็ได้ ซึ่งทำให้บุคคลผู้ติดต่อกับห้างรู้ได้ทันทีว่าหมายถึงผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ

ถ้ามีการฝ่าฝืนตามมาตรา 1081 กล่าวคือ ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดได้ยอมโดยชัดแจ้งหรือยอมโดยปริยายให้เขาใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้าง หรือระคนเป็นชื่อห้าง ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดคนนั้น ก็จะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอก (เจ้าหน้าที่ของห้าง) เสมือนดังเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด คือบุคคลภายนอกที่เป็นเจ้าหน้าที่ของห้างมีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดผู้นั้นได้ทันทีเมื่อห้างผิดนัดชำระหนี้โดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิก และผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดผู้นั้นจะต้องรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวน ถึงแม้ว่าเขาจะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกเสมือนดังว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด แต่ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง เขาก็ยังเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดอยู่ ซึ่งจะต้องบังคับตามสัญญาเข้าหุ้นส่วนและเมื่อเขาได้ใช้หนี้ให้เจ้าหน้าที่ของห้างไปแล้ว เขาก็มีสิทธิเรียกร้องเอาแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดได้ โดยใช้หลักเรื่องการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 226, 229 เช่น ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีสมร มีนางสาวศรีเป็นหุ้นส่วนเป็นหุ้นส่วน

ประเภทจำกัดความรับผิด นางสาวสมรเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดทางหุ้นส่วน เป็นหนี้นายเสนอเป็นเงิน 100,000 บาท เมื่อห้างไม่มีเงินใช้หนี้นายเสนอ (ห้างผิดนัดชำระหนี้) นายเสนอก็มีสิทธิเรียกร้องให้นางสาวศรีและนางสาวสมรชำระหนี้รายนี้ได้ทันที เพราะนางสาวศรีได้ใช้ชื่อระคนปนเป็นชื่อห้าง จึงต้องรับผิดเสมือนเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด ส่วนนางสาวสมรเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเมื่อห้างผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้ของห้างก็มีสิทธิเรียกร้องให้หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชำระหนี้ได้ ตามมาตรา 1070 ประกอบมาตรา 1080 เมื่อนางสาวศรีได้ชำระหนี้ให้นายเสนอไปแล้วก็มีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากนางสาวสมรได้ตามหลักเรื่องการรับช่วงสิทธิ

มาตรา 1088 บัญญัติว่า “การลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดนั้น ท่านว่าต้องให้ลงเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ”

เนื่องจากมาตรา 1087 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ”

ดังนั้น หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดจะต้องลงหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ เท่านั้น จะลงหุ้นด้วยแรงงานไม่ได้ เพราะการลงหุ้นด้วยแรงงานก็เท่ากับว่าเข้าไปจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั่นเอง ซึ่งมาตรา 1087 ได้บัญญัติให้เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นจึงจะมีสิทธิจัดการงานของห้างได้

มาตรา 1084 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด นอกจากผลกำไรซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมาค้าได้”

ถ้าทุนของห้างหุ้นส่วนลดน้อยลงไปเพราะค่าขายขาดทุน ท่านห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจนกว่าทุนซึ่งขาดไปนั้นจะได้คืนมาเต็มจำนวนเดิม

แต่ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดได้รับเงินปันผลหรือดอกเบี้ยไปแล้วโดยสุจริต ท่านว่าหาอาจจะบังคับให้เขาคืนเงินนั้นได้ไม่”

ในทางปฏิบัติ มีห้างหุ้นส่วนเป็นจำนวนมากที่ได้ทำสัญญาให้ดอกเบี้ยแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนที่ได้นำเงินมาลงหุ้น ซึ่งเป็นการให้ต่างหากนอกจากเงินปันผล เช่น ห้างหุ้นส่วนศรีสยาม จำกัด ได้ตกลงจะให้ดอกเบี้ยแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน โดยคิดให้ในอัตราร้อยละ 10 ต่อปี นายเอกเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดได้ลงหุ้นไว้ 100,000 บาท เมื่อสิ้นปีห้างมีกำไร ดังนี้ นายเอกก็ย่อมได้รับดอกเบี้ย 10,000 บาท พร้อมด้วยเงินปันผลอีกส่วนหนึ่งต่างหาก แต่ถ้าคิดบัญชีแล้วห้างไม่มีกำไร นายเอกก็ไม่มีสิทธิได้รับดอกเบี้ย เพราะมาตรา 1084 วรรคแรกได้กล่าวไว้ว่า “ห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด นอกจากผลกำไรซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมาค้าได้”

ตามวรรคแรกของมาตรา 1084 นี้ มักมีผู้เข้าใจผิดอยู่เสมอว่า “จะแบ่งเงินปันผลหรือ ดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้ แต่แบ่งกำไรให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภท จำกัดความรับผิดชอบได้” แต่โดยแท้จริงแล้วตามมาตรา 1084 วรรคแรกนี้หมายความว่า ถ้าห้างหุ้น ส่วนจำกัดดำเนินกิจการมาไม่มีกำไรเลยจะแบ่งเงินปันผลให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัด ความรับผิดชอบไม่ได้ หรือจะแบ่งดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบก็ได้

สำหรับหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบนั้น ไม่ถูกตัดสิทธิโดยผลของมาตรา 1084 วรรคแรก กล่าวคือ ถึงแม้ว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดจะไม่มีกำไรเลย ห้างก็ต้องจ่ายดอกเบี้ย ให้แก่หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบตามอัตราที่ได้ตกลงกันไว้ เช่น ตามตัวอย่างข้างต้น ถ้าโทเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนศรีสยาม จำกัด และโทได้ลงหุ้น ไว้เป็นเงิน 100,000 บาท ปรากฏว่าเมื่อสิ้นปีห้างไม่มีกำไรเลย แต่ห้างก็ต้องจ่ายดอกเบี้ยให้โท เป็นเงิน 10,000 บาท

มาตรา 1084 วรรคสอง ยังจำกัดสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ต่อไปอีกว่า ถ้าทุนของห้างลดน้อยลงไป เพราะค่าขายขาดทุน ก็จะแบ่งเงินปันผลหรือคิดดอกเบี้ย ให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้ จนกว่าทุนซึ่งขาดไปนั้นจะได้คืนมาเต็ม จำนวนเดิม เช่น ห้างหุ้นส่วนศรีสยาม จำกัด ทำการค้าขายสองปีแรกขาดทุน 100,000 บาท พอปีที่สามมีกำไร 100,000 บาท กรณีนี้ยังแบ่งเงินปันผลหรือจ่ายดอกเบี้ยให้แก่หุ้นส่วน ประเภท จำกัดความรับผิดชอบไม่ได้ เพราะจะต้องนำเงินกำไรในปีที่สามไปชดใช้ส่วนที่ขาดทุนในสองปี แรกก่อนซึ่งก็เท่ากับส่วนที่ขาดทุนพอดี จึงแบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภท จำกัดความรับผิดชอบไม่ได้ แต่ถ้าสมมุติว่าปีที่สามมีกำไร 300,000 บาท เมื่อได้ชดใช้ส่วนที่ขาดทุน ในสองปีแรกแล้วก็ยังมีกำไรอีก 200,000 บาท ก็จ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัด ความรับผิดชอบได้ และถ้ายังมีกำไรเหลืออีก ก็จ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนได้

มาตรา 1084 วรรคสาม ได้ให้หลักประกันแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความ รับผิดชอบที่ได้รับเงินปันผล หรือได้รับดอกเบี้ยไปโดยสุจริตว่าไม่ต้องคืนเงินนั้น ทั้งนี้เพราะถ้า เรียกคืนได้ก็อาจจะก่อความยุ่งยากให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบผู้นั้นเนื่องจาก เขาอาจจะนำเงินนั้นไปจับจ่ายใช้สอยแล้วก็ได้ ดังนั้นถ้าปรากฏว่าเขารับไว้โดยสุจริตก็ไม่จำเป็นต้อง คืน เช่น มีการคิดบัญชีผิดในการแบ่งเงินปันผล หรือมีการคิดดอกเบี้ยผิดพลาด และผู้ เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ได้รับเงินปันผลหรือได้รับดอกเบี้ยนั้นไปโดยไม่ทราบว่า มีการคิดบัญชีผิด ดังนี้เมื่อเขาได้รับเงินไปแล้วโดยสุจริตก็ไม่ต้องคืนเงินที่ได้รับไปนั้น แต่อย่างไร ก็ตามเขาอาจถูกหักเงินปันผลหรือถูกหักดอกเบี้ยที่จะได้รับในคราวต่อไปได้

มาตรา 1085 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบได้แสดงด้วยจดหมาย หรือใบแจ้งความ หรือด้วยวิธีอย่างอื่นให้บุคคลภายนอกทราบว่าตนได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่ง

“ได้จดทะเบียนเพียงใด ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบเท่าถึงจำนวนเพียงนั้น”

ตามมาตรานี้เป็นข้อจำกัดสิทธิประการที่สี่ของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ingsขอให้เปรียบเทียบกับมาตรา 1082 และมาตรา 1088 ตามมาตรา 1082 เป็นเรื่องที่มีผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้าง หรือระคนเป็นชื่อห้างจึงต้องรับผิดชอบเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ คือรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของห้าง โดยไม่จำกัดจำนวนนั่นเอง ส่วนมาตรา 1088 เป็นเรื่องหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินที่เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ตนได้สอดเข้าไปจัดการงานของห้าง และตามมาตรา 1088 นี้ต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนเช่นเดียวกับมาตรา 1082

สำหรับมาตรา 1085 เป็นเรื่องหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบได้แสดงด้วยจดหมายหรือใบแจ้งความ หรือด้วยวิธีอย่างอื่น ให้บุคคลภายนอกทราบว่าได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่งได้จดทะเบียนไว้เพียงใดก็ต้องรับผิดชอบเท่าถึงจำนวนเพียงนั้น เช่น นายเอกเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนศรีสยาม จำกัด และได้ลงหุ้นไว้ 5 หมื่นบาท แต่นายเอกมักจะบอกกับผู้ที่มาติดต่อกับห้างว่าตนได้ลงหุ้นไว้เป็นเงิน 5 ล้านบาท เพื่อให้ผู้ที่มาติดต่อกิจกับห้างเกิดความเลื่อมใสในหลักทรัพย์ของห้าง ดังนั้นนายเอกก็ต้องรับผิดชอบเท่าถึงจำนวน 5 ล้านบาท แต่ถ้าบุคคลภายนอกผู้นั้นทราบคืออยู่แล้วว่านายเอกลงหุ้นเพียง 5 หมื่นบาท เขาก็คงฟ้องนายเอกได้ไม่เกิน 5 หมื่นบาทเท่าจำนวนเงินที่นายเอกรับลงหุ้น และถ้านายเอกได้ส่งใช้ค่าหุ้นครบหมดแล้ว นายเอกก็ไม่ต้องรับผิดชอบอีกต่อไป

ตามมาตรา 1085 นี้ เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดมีสิทธิเรียกร้องให้หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบผู้ที่ได้แสดงด้วยจดหมายหรือใบแจ้งความ หรือด้วยวิธีอย่างอื่น ให้บุคคลภายนอกทราบว่าได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่งได้จดทะเบียน ชำระหนี้ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิก ดังนั้นตามตัวอย่างข้างต้นนี้เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิเรียกร้องให้นายเอกชำระหนี้ได้ทันทีเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ผิดนัดชำระหนี้ และนายเอกจะต่อสู้ว่าตนจำกัดความรับผิดชอบไว้ 5 หมื่นบาทไม่ได้ แต่ในระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเอง นายเอกก็ยังเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบอยู่ และเมื่อเขาได้ใช้หนี้ให้บุคคลภายนอกไปแล้วเขาก็มีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากห้างหุ้นส่วนจำกัดได้

มีปัญหาว่าการแสดงจำนวนทุนมากกว่าที่ได้จดทะเบียนไว้ นั้น ถ้าทำด้วยความพลั้งเผลอ เช่น พิมพ์ผิด จะต้องรับผิดชอบตามมาตรานี้ด้วยหรือไม่ คำตอบก็คือว่าจะต้องรับผิดชอบด้วยความพลั้งเผลอแก่ตัวไม่ได้ในทางแพ่งถ้าหากบุคคลภายนอกผู้นั้นหลงเชื่อเอาตามจำนวนที่ได้แสดงไว้¹

1 ทวี เจริญพิทักษ์, ในเรื่องเดียวกันหน้า 207

ถ้าหากว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด แสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนชนิดไม่จำกัดความรับผิด ความรับผิดของเขาต่อบุคคลภายนอกผู้หลงเชื่อก็มีเต็มที่เสมือนผู้เป็นหุ้นส่วนชนิดไม่จำกัดความรับผิด¹

มาตรา 1086 บัญญัติว่า “ข้อซึ่งตกลงกันในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลาย เพื่อจะเปลี่ยนแปลงประเภททรัพย์สินที่ลงหุ้น หรือเพื่อจะลดจำนวนลงหุ้น แห่งผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนหนึ่งคนใดนั้น ท่านว่าจะยังไม่เป็นผลแก่บุคคลภายนอกจนกว่าจะได้จดทะเบียน เมื่อได้จดทะเบียนแล้วไซ้ ข้อตกลงนั้น ๆ ก็ย่อมมีผลแต่เพียงเฉพาะแก่หน้าอื่นทั้งหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังเวลาที่ได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น”

ห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นเมื่อได้จดทะเบียน และได้ประกาศข้อความที่จดทะเบียนในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว กฎหมายมาตรา 1022 ให้ถือว่าบรรดาเอกสารและข้อความซึ่งลงทะเบียน เป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวงไม่เลือกว่าเกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนหรือไม่ ฉะนั้นถ้าปรากฏว่าในระหว่างดำเนินกิจการได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงซึ่งกระทบกระทั่งถึงประเภททรัพย์สินที่ลงหุ้น หรือเพื่อจะลดจำนวนลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด จะมีผลต่อบุคคลภายนอกเมื่อได้จดทะเบียนและประกาศข้อความที่ลงทะเบียนในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว เช่น นายเรวัตตรเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ได้นำตี๊กแถวมาให้ห้างหุ้นส่วนใช้ เป็นการลงหุ้น ต่อมานายเรวัตตร ได้โอนกรรมสิทธิ์ ในตี๊กแถวให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยตีราคาตี๊กตามสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น หรือนางสาวสุมาลีผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดอีกผู้หนึ่งได้นำเงินมาลงหุ้น ต่อมาได้เปลี่ยนเงินทุนมาเป็นรถยนต์บรรทุก โดยขอรับเงินลงหุ้นคืนไปแล้วมอบรถยนต์บรรทุกให้ห้างหุ้นส่วนไป อย่างนี้เรียกว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงประเภททรัพย์สินที่ลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด หรือนายสุนทรซึ่งเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดอีกผู้หนึ่งได้ลงหุ้นไว้เป็นเงิน 5 แสนบาท และได้ส่งเงินลงหุ้นไปแล้ว 2 แสนบาท ต่อมานายสุนทรได้ขอลดจำนวนลงหุ้นเหลือ 2 แสนบาท ตามที่ได้ส่งเงินไปแล้ว อย่างนี้เรียกว่า เป็นการลดจำนวนลงหุ้นแห่งผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด คือเดิมลงหุ้นมาก ต่อมาขอลดเหลือน้อย การเปลี่ยนแปลงประเภททรัพย์สินที่ลงหุ้นก็ดี หรือการลดจำนวนลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดก็ดี จะมีผลต่อบุคคลภายนอก ก็ต่อเมื่อได้จดทะเบียนและประกาศข้อความที่จดทะเบียนในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้บุคคลภายนอกได้ทราบข้อตกลงอันใหม่นี้ ถ้าไม่ไปจดทะเบียนเมื่อเวลาห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกัน บุคคลภายนอกย่อมติดตามชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินเดิมได้ หรือเมื่อเวลาห้างหุ้นส่วนเลิกกันเจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิบังคับให้ชำระหนี้จากจำนวนเงินเดิมซึ่งได้จดทะเบียนไว้ครั้งแรกได้

1 ทวี เจริญพิทักษ์, ในเรื่องเดียวกันหน้า 207

เช่น จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกันแล้ว เจ้าหนี้เฉพาะตัวของนายเรวัตตรีมีสิทธิบังคับเอาตึกแถวที่นายเรวัตตรนำมาลงหุ้นได้ หรือเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ของห้างย่อมมีสิทธิฟ้องร้องเรียกเงินจากนายสุนทรได้อีก 3 แสนบาท

ส่วนตามวรรคสองที่บัญญัติว่า “เมื่อได้จดทะเบียนแล้วไซ้ ข้อตกลงนั้น ๆ ก็ย่อมมีผลแต่เพียงเฉพาะแก่หนี้อันห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังเวลาที่ได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น” หมายความว่า หนี้ต่าง ๆ ของห้างหุ้นส่วนจำกัดที่เกิดขึ้นก่อนจดทะเบียนผู้เป็นหุ้นส่วนก็ต้องรับผิดชอบตามข้อตกลงเดิม จะขอรับผิดชอบตามข้อตกลงใหม่ไม่ได้ แต่ถ้าเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงข้อความแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนก็ต้องรับผิดชอบตามข้อตกลงใหม่ เช่น นายอาทิตย์เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ในตอนแรกจะลงหุ้นเป็นเงิน 1 ล้านบาท ได้ส่งเงินค่าหุ้นไปแล้ว 5 แสนบาท เมื่อดำเนินกิจการห้างมาได้สองปี นายอาทิตย์ได้มาขอลดจำนวนลงหุ้นเหลือ 5 แสนบาท เท่าที่ได้ส่งเงินไปแล้ว ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ทั้งหมดก็ยินยอม (ตามมาตรา 1080 ประกอบมาตรา 1032) แต่ก่อนที่จะนำความข้อนี้อไปจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ซื้อสินค้าจากนายจันทร์มาขายในกิจการของห้างหุ้นส่วนและเป็นหนี้นายจันทร์เป็นเงิน 7 แสนบาท ห้างดำเนินกิจการมาได้อีกสามปีก็ต้องเลิกกันเพราะมีหนี้สินมากมายไม่มีทรัพย์สินอื่นชำระหนี้ได้ ดังนั้นนายจันทร์ก็มีสิทธิฟ้องนายอาทิตย์ให้ชำระหนี้ได้เท่ากับจำนวนเงินที่นายอาทิตย์ได้ค้างชำระในครั้งแรก นั่นก็คือเรียกได้จากนายอาทิตย์อีก 5 แสนบาท เพราะตามข้อตกลงเดิม นายอาทิตย์รับจะลงหุ้น 1 ล้านบาท และได้ส่งเงินค่าหุ้นไปแล้ว 5 แสนบาท จึงต้องรับผิดชอบอีก 5 แสนบาท แต่ถ้าเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงข้อความแล้ว และได้มีการประกาศโฆษณาข้อความที่จดทะเบียนในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนก็ต้องรับผิดชอบตามข้อตกลงกันใหม่ เช่น หลังจากได้จดทะเบียนลดจำนวนลงหุ้นของนายอาทิตย์ และได้มีการประกาศข้อความในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ห้างฯ ได้ไปซื้อสินค้าจากนายจันทร์ ภายหลังห้างหุ้นส่วนจำกัดได้เลิกกัน แต่ยังเป็นหนี้นายจันทร์อีก 1 แสนบาท นายจันทร์ก็จะเรียกให้นายอาทิตย์ชำระหนี้ไม่ได้ เพราะหนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการจดทะเบียนลดจำนวนลงหุ้นของนายอาทิตย์ และได้มีการประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาแล้ว และนายอาทิตย์ได้ส่งเงินค่าหุ้นครบหมดแล้ว จึงไม่ต้องรับผิดชอบอีกต่อไป

อนึ่ง ควรสังเกตว่าในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเองนั้น การจะเปลี่ยนแปลงประเภททรัพย์สิน หรือลดจำนวนลงหุ้น หรือถึงแม้จะเพิ่มจำนวนลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบก็ดี การเปลี่ยนแปลงใด ๆ นั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากบรรดาผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิม คู่สัญญาทุกฝ่ายจะต้องเห็นชอบด้วยตามมาตรา 1032 ประกอบมาตรา 1080

มาตรา 1087 บัญญัติว่า "อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แก่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบเท่านั้นเป็นผู้จัดการ"

ตามมาตรานี้ก็บ่งชี้ชัดถึงสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบประการหนึ่ง คือไม่มีสิทธิเป็นผู้จัดการห้าง ทั้งนี้ก็เพราะเพื่อจะรักษาผลประโยชน์ของผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยตนเอง และผลประโยชน์ของบุคคลภายนอกผู้มาติดต่อทำการค้าขายกับห้าง โดยเหตุที่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ เรามีได้ถือคุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นสาระสำคัญในการเข้าหุ้นกัน และบุคคลพวกนี้มีสิทธิเสรีในการที่จะประกอบกิจการงานอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ (ตามมาตรา 1090) หรือถ้าเขาตายหรือล้มละลายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ก็ไม่ทำให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกันแต่ประการใด ลักษณะจะร่วมหัวจมท้ายกับห้างหุ้นส่วนไม่มีเลย จึงไม่สมควรจะเป็นผู้จัดการห้าง ควรให้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบเท่านั้นเป็นผู้จัดการ เพราะจะต้องร่วมหัวจมท้ายกับห้างหุ้นส่วน คือต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของห้างโดยไม่จำกัดจำนวนตามมาตรา 1077 (2)

มาตรา 1088 บัญญัติว่า "ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้น โดยไม่จำกัดจำนวน"

แต่การออกความเห็นและแนะนำที่ดี ออกเสียงเป็นคะแนนในการตั้ง และถอดถอนผู้จัดการตามกรณีที่มีบังคับไว้ในสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ดี ท่านท่านนับว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่"

เนื่องจากหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบนั้นไม่มีสิทธิเป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด ถ้าหากสอดเข้าไปจัดการงานของห้างจึงต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วน โดยไม่จำกัดจำนวน

การกระทำที่จะถือว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้น จะต้องเป็นการกระทำถึงขนาดเข้าไปยุ่งกับงานในอำนาจหน้าที่ของหุ้นส่วนผู้จัดการ หรือของผู้จัดการ และต้องเป็นการกระทำที่เป็นการติดต่อกับบุคคลภายนอก จนทำให้บุคคลภายนอกเข้าใจผิดคิดว่ามีอำนาจจัดการ มิใช่ทำไปในฐานะลูกจ้างหรือพนักงานของห้างฯ หรือเป็นการเข้าไปจัดการในฐานะเป็นผู้ชำระบัญชี ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบเป็นผู้ชำระบัญชีได้ตามมาตรา 1089 หรือเป็นเพียงออกความเห็นให้คำแนะนำในการจัดการงานของห้าง หรือออกเสียงในการแต่งตั้ง ถอดถอน ผู้จัดการ ตามที่ได้มีข้อตกลงกันไว้ก่อน

มีปัญหาว่า ถ้าหุ้นส่วนผู้จัดการได้มอบหมายให้หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบเป็นผู้จัดการงานของห้างแทนตน จะถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการตามมาตรา 1088 นี้หรือไม่

ตามปัญหานี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า การสอดเข้าไปจัดการตามมาตรา 1088 นี้จะเป็นการจัดการด้วยความสมัครใจเอง หรือโดยหุ้นส่วนผู้จัดการได้มอบหมายหรือได้ขอร้องให้เข้ามาช่วยจัดการ หรือเป็นการรับฝากงานไว้เพื่อจัดการชั่วคราวก็ตาม ก็ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการงานทั้งสิ้น เพราะถ้ายอมให้แก้ตัวได้ว่า “ตนได้รับมอบหมายให้จัดการ” ก็อาจทำให้บุคคลภายนอกผู้สุจริตได้รับความเสียหายได้ และจะทำให้เกิดข้อแก้ตัวได้อยู่เรื่อยไป และในที่สุดมาตรา 1088 นี้ ก็จะไร้ผลในการบังคับ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ศาลฎีกาก็เคยได้วินิจฉัยไว้แล้วว่า แม้จะได้รับมอบหมายจากหุ้นส่วนผู้จัดการ หรือได้รับมอบหมายจากห้างหุ้นส่วนจำกัด ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายงานให้จัดการนั้น ก็ต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนเช่นกัน ดังคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1650/2500 จำเลยที่ 2 เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดมีจำเลยที่ 1 เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบ จำเลยที่ 3 เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบและเป็นผู้จัดการ จำเลยที่ 3 ยอมให้จำเลยที่ 1 จัดการงานของห้างทุกอย่าง ตลอดทั้งการออกเช็คของห้าง และเบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารด้วย จำเลยที่ 1 ได้ออกเช็คประทับตราห้างจำเลยที่ 2 จ่ายให้แก่โจทก์ เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองร่วมกันรับผิดชอบตามเช็ค จำเลยที่ 1 ต่อสู้ว่าห้างหุ้นส่วนยังไม่เลิก จำเลยจึงยังไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 1095 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 1 ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยอื่นตามมาตรา 1087, 1038

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1880/2514 ห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 ได้มอบให้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบทำสัญญาขายปอให้โจทก์ จำเลยที่ 2 ได้ทำสัญญาในนามของจำเลยที่ 1 และประทับตราของจำเลยที่ 1 ด้วย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบตามสัญญานั้น ส่วนจำเลยที่ 2 ต้องร่วมรับผิดชอบด้วย เพราะสอดเข้าไปจัดการงานของห้าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2448/2518 จำเลยที่ 1 เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด มีจำเลยที่ 2 เป็นผู้จัดการ และจำเลยที่ 3 เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบ จำเลยที่ 3 ได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ของจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ได้ขีดให้จำเลยที่ 3 เป็นตัวแทนตลอดมา ดังนี้จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบตามหนังสือรับสภาพหนี้นั้น และจำเลยที่ 3 ก็ต้องร่วมรับผิดชอบด้วย ตามมาตรา 1088

ตามมาตรา 1088 นี้ ยังมีปัญหาอีกว่า หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบที่ได้เข้ามาจัดการงานของห้างนั้นจะต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนทั้งหมดหรือจะต้องรับผิดชอบเฉพาะหนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากตนได้เข้าไปจัดการเท่านั้น

เรื่องนี้นักกฎหมายบางท่านและผู้เขียนเห็นว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการรายได้ก็ต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนเฉพาะกิจการรายนั้นเท่านั้น¹ ทั้งนี้ก็เพราะ ถ้าจะให้หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบผู้หนึ่งต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินทั้งหมดก็ดูจะไม่เป็นธรรมแก่เขา เมื่อเขายุ่งเกี่ยวในหนี้รายได้ ก็ควรจะรับผิดชอบในหนี้รายนั้นเท่านั้น แต่โดยเหตุที่มาตรา 1088 ได้บัญญัติไว้ว่า จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน และเรื่องนี้ก็ยังไม่เคยมีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้โดยตรง จึงต้องคอยดูต่อไป

อย่างไรก็ตามมาตรา 1088 นี้ ก็ยังมีปัญหาอีกว่า ในเมื่อหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบไม่มีสิทธิจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด ดังนั้นการที่เขาได้สอดเข้าไปจัดการงานของห้าง ฯ การกระทำของเขาจะเป็นเหตุให้ผูกพันห้างหุ้นส่วนจำกัดได้อย่างไร

คำตอบของเรื่องนี้ก็คือว่า การที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดจะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ห้างได้ขีดหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ผู้นั้นเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการหรือเป็นตัวแทน หรือห้างยอมให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบขีดตัวเขาออกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ หรือเป็นตัวแทนของห้างตามมาตรา 821 หรือห้างได้ให้สัตยาบันในการที่เขาได้สอดเข้าไปจัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด ดังนั้นห้าง ฯ ก็ต้องรับผิดชอบ

อนึ่ง ที่มาตรา 1088 บัญญัติว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบที่ได้สอดเข้าไปจัดการต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนนั้น ก็ต้องเข้าใจด้วยว่าเป็นความรับผิดชอบที่มีต่อบุคคลภายนอก แต่ในระหว่างด้วยกันเองเขาก็คงเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบอยู่ และการที่เขาสอดเข้าไปจัดการโดยไม่มีอำนาจเช่นนี้ ก็น่าจะต้องนำบทบัญญัติเรื่องจัดการงานนอกสั่งมาใช้บังคับด้วย โดยผลของมาตรา 1043 ประกอบมาตรา 1080

อนึ่ง หนี้สินรายได้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสอดเข้าไปจัดการงานของหุ้นส่วน ประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ผู้เป็นเจ้าของหนี้รายนั้นมีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบผู้ที่สอดเข้าไปจัดการงานของห้าง ฯ ได้ทันที เมื่อห้างได้ผิดนัดชำระหนี้ โดยไม่ต้องรอให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิก

มีปัญหาว่า ถ้าหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบที่สอดเข้าไปจัดการงานของห้างได้โอนหุ้นของตนไปให้ผู้อื่นทั้งหมดเพราะรู้ตัวว่าจะต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน เจ้าหนี้ของห้าง

1 ทวี เจริญพิทักษ์, ในเรื่องเดียวกัน หน้า 213

จะฟ้องหุ้นส่วนผู้รับโอนได้หรือไม่

เรื่องนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถ้าหุ้นส่วนผู้รับโอนมิได้สอดเข้าไปจัดการงานของห้างแล้ว เจ้าหนี้ของห้างก็ไม่มีสิทธิฟ้องผู้รับโอนเมื่อห้างยังไม่เลิก

ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 1035/2520 ได้วินิจฉัยไว้ว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดเชิด ก.ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบคนหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดการกิจการของห้าง ห้างต้องรับผิดชอบในที่ ก. ก่อขึ้นในกิจการของห้าง ก.ซึ่งสอดเข้าไปจัดการห้าง กับ ข.หุ้นส่วนผู้จัดการห้างต้องร่วมรับผิดชอบด้วย ส่วน ค.ผู้รับโอนหุ้นของ ก.นั้น เมื่อห้างยังไม่เลิก ก็ฟ้องให้ ค.รับผิดชอบไม่ได้ตามมาตรา 1095

สำหรับข้อยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการงานของห้าง ก็ได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 1088 วรรค 2 กล่าวคือ การออกความเห็นและแนะนำไม่ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด เช่น หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบได้แนะนำหุ้นส่วนผู้จัดการให้ซื้อสินค้าเข้ามาขายในกิจการของห้าง อย่างนี้ไม่ถือว่าเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบสอดเข้าไปจัดการ หรือถ้าในสัญญาเข้าหุ้นได้ระบุว่าหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบมีสิทธิลงคะแนนตั้งหรือถอดถอนผู้จัดการได้ หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบก็ออกเสียงลงคะแนนตั้งหรือถอนผู้จัดการได้ และไม่ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการ แต่ถ้าในสัญญาเข้าหุ้นไม่ได้ระบุว่าให้อำนาจตั้งหรือถอนผู้จัดการไว้ การที่หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบได้ลงคะแนนตั้งหรือถอนผู้จัดการ ก็ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการเหมือนกัน เพราะตามมาตรา 1087 ให้ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบเท่านั้น เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ดังนั้นการที่จะยอมให้หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบตั้งผู้จัดการมาจัดการแทนตนได้ ดูจะเป็นการไม่สอดคล้องกับมาตรา 1087

ปัญหาต่อไปว่า หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบจะมีอำนาจไต่ถามและตรวจสอบบัญชี เอกสารของห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือไม่

เรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปไต่ถามขอตรวจสอบบัญชีเอกสารของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ เพราะเหตุว่า ถ้ายอมให้สิทธิดังนั้นแล้ว ก็จะเป็นการเสียหายแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ เพราะอาจนำความลับของห้างไปดำเนินการให้เป็นประโยชน์แก่ตนได้ ดังเราจะเห็นว่าในมาตรา 1090 นั้น ได้อนุญาตให้หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบประกอบกิจการค้าขายอย่างใด ๆ เพื่อประโยชน์ของตน หรือเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกได้ แม้ว่าการงานเช่นนั้นจะมีสภาพเป็นอย่างไรก็ตามก็ห้าม

มาตรา 1089 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดนั้น จะตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนก็ได้”

เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกันแล้วก็ต้องจัดการชำระบัญชี ตามมาตรา 1249 สำหรับหน้าที่ของผู้ชำระบัญชี ก็คือชำระสะสางกิจการงานของห้างหุ้นส่วน (ที่เลิกกันแล้ว) ให้เสร็จสิ้นไปกับการจัดการใช้หนี้เงินและแจกจ่ายสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน ตามมาตรา 1250

ผู้ชำระบัญชีนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจจะตั้งบุคคลภายนอกที่มีความรู้ในทางกฎหมายและทางบัญชีให้เป็นผู้ชำระบัญชีก็ได้ เมื่อบุคคลภายนอกเป็นผู้ชำระบัญชีได้ กฎหมายก็ไม่ห้ามหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเป็นผู้ชำระบัญชี

มาตรา 1090 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจะประกอบการค้าขายอย่างใด ๆ เพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกก็ได้ แม้ว่างานเช่นนั้นจะมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วนก็ไม่ห้าม”

เนื่องจากหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดไม่มีสิทธิเป็นผู้จัดการห้างตามมาตรา 1087 ดังนั้นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดจึงอาจประกอบกิจการค้าขายอย่างใด ๆ เพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกก็ได้ แม้ว่างานเช่นนั้นจะมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วน

ตัวบทของมาตรา 1090 นี้ ถ้าพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ขาดข้อความตอนหนึ่งที่ว่า “แข่งขันกับห้างหุ้นส่วน” การอนุญาตให้ค้าขายอย่างใด ๆ ที่มีสภาพเป็นอย่างเดียวกับการค้าขายของห้างนั้น อาจไม่เป็นการแข่งขันกับการค้าของห้างก็ได้ จึงทิ้งปัญหาให้ต้องขบคิดต่อไปว่า การงานที่มีสภาพเป็นอย่างเดียวกับการค้าขายของห้างนั้น ถ้ามีลักษณะเป็นการแข่งขันกับห้าง มาตรา 1090 นี้ จะอนุญาตให้ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดทำได้หรือไม่ คำตอบในปัญหานี้ น่าจะเป็นว่า หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดค้าขายแข่งขันกับห้างได้ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่า หุ้นส่วนจำพวกนี้ไม่ต้องการความซื่อสัตย์สุจริตในสัญญาก่อตั้งห้างหุ้นส่วน กับทั้งโอกาสในการที่จะเอาประโยชน์จากห้างมาเป็นประโยชน์ส่วนตัวก็ไม่มี โดยลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดก็มีใช่เป็นตัวแทน ไม่ใช่เป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจการที่เขาเข้าไปเป็นหุ้นส่วน ก็เนื่องจากเรียกเขาเข้ามาเอาทุนของเขามาลงเพื่อการค้าขายจริงอยู่เขาเป็นส่วนหนึ่งที่ประกอบให้เกิดห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่ลักษณะที่เขาเข้ามา เขาไม่มีความสำคัญในห้างหุ้นส่วนเท่าใดนัก ฉะนั้นการที่จะแปลบทมาตรา 1090 ไปในทางที่จะตัดเสรีภาพในการค้าของทนายจะไม่ถูกต้อง เพราะพ่อค้าทั้งหลายย่อมมีธรรมเนียมที่จะค้าขายแข่งขันกันได้เสมอ¹

1 ทวี เจริญพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, โรงพิมพ์ กอสมสงสว่าง, พ.ศ. 2504 หน้า 216-217

มาตรา 1091 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจะโอนหุ้นของตน
ปราศจากความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ๆ ก็โอนได้”

ตามมาตรา 1091 นี้ ได้อนุญาตให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดโอนหุ้น
ของตนได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ๆ แต่ถ้ามีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่าง
อื่นแล้ว ก็ต้องบังคับการให้เป็นไปตามข้อตกลงนั้น

ทั้งนี้ เพราะคุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนั้นไม่เป็นสาระ
สำคัญในสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด บุคคลประเภทนี้มีได้ร่วมหัวจมท้ายกับห้าง ถ้าห้างหุ้น
ส่วนยังไม่เลิกกันเจ้าหนี้ก็ฟ้องหุ้นส่วนประเภทนี้ไม่ได้ และเขาก็รับผิดไม่เกินจำนวนที่รับจะลงหุ้น

มาตรา 1092 บัญญัติว่า “การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดตายก็ดี ล้มละลาย
หรือตกเป็นคนไร้ความสามารถก็ดี หาเป็นเหตุให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกันไม่เว้นแต่จะ
ได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น”

เนื่องจากคุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนั้นไม่เป็นสาระ
สำคัญ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นถ้าบุคคลพวกนี้ตาย มาตรา 1093 บัญญัติให้ทายาท
ของผู้นั้นเข้ามาเป็นหุ้นส่วนแทนที่ได้ เว้นแต่จะมีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น เช่นตกลงกันว่า
ถ้าหุ้นส่วนคนใดตาย ให้สัญญาเข้าหุ้นเป็นอันสิ้นสุดลง ดังนี้ ห้างหุ้นส่วนก็ต้องเลิกกัน

และในกรณีที่ตัวผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดล้มละลาย มาตรา 1094
ให้เอาหุ้นของผู้นั้นออกขาย เพื่อนำเงินมาเข้าในกองทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย เพื่อประโยชน์
แก่เจ้าหนี้ทั้งปวง ดังนั้นแม้ห้างจะไม่ต้องเลิก แต่เมื่อนำหุ้นของผู้นั้นไปขายแล้ว ก็เท่ากับผู้นั้น
พ้นจากการเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นและการที่ห้างยังคงดำเนินการค้าต่อไป ก็เป็น
การเข้าหุ้นส่วนระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นที่ยังเหลืออยู่เท่านั้น

ส่วนกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้ตกเป็นคนไร้ความสามารถ
กฎหมายมิได้บัญญัติให้ผู้ใดเข้ามาเป็นหุ้นส่วนแทนหรือขายหุ้นอย่างกรณีผู้เป็นหุ้นส่วนประเภท
จำกัดความรับผิดตกเป็นผู้ล้มละลาย จึงต้องถือว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนที่ตกเป็นคนไร้ความสามารถยัง
คงเป็นหุ้นส่วนอยู่ต่อไป เพียงแต่ว่าในการใช้สิทธิ หรือทำนิติกรรมต้องให้ผู้อนุบาลทำแทน

มีปัญหาว่า ถ้าหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดตาย ห้างหุ้นส่วนจำกัดจะต้อง
เลิกหรือไม่

เรื่องนี้ได้เคยมีคำพิพากษาฎีกาที่ 2901/2517 ได้วินิจฉัยไว้ว่า หุ้นส่วนประเภทไม่
จำกัดความรับผิดซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการตาย ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกัน ตาม ป.พ.พ. มาตรา
1055 (5) ประกอบมาตรา 1080

มาตรา 1093 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดตาย ท่านว่า
ทายาทของผู้นั้นยอมเข้าเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตาย เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น”

ได้กล่าวมาแล้วว่า เมื่อหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ทายาทของผู้ตายก็ย่อมเข้ามาเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตายทันที โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบรรดาผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลาย เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญาไว้เป็นอย่างอื่น

มีปัญหาว่า ถ้าทายาทไม่ประสงค์จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตาย แต่จะขอถอนส่วนลงหุ้นของผู้ตายไปทั้งหมดจะได้หรือไม่

เรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถ้าหุ้นส่วนอื่น ๆ ไม่ยินยอมก็จะถอนไปไม่ได้ เพราะหุ้นส่วนอื่น ๆ อาจได้รับความเสียหายได้เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกัน เนื่องจากหลักประกันของห้างย่อมลดน้อยถอยลงไปเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้ถอนส่วนลงหุ้นของตนไปทำให้หุ้นส่วนอื่นต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้มากขึ้น และตามมาตรา 1093 ก็ได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า ทายาทของผู้ที่ยอมเข้าเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตาย เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญาไว้เป็นอย่างอื่นดั่งนี้ย่อมแสดงว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ต้องการให้ทายาทถอนส่วนลงหุ้นของผู้ตายคืนไป และถ้าเป็นการเข้าหุ้นกันเพียง 2 คน แล้วถ้ายอมให้ถอนหุ้นคืนไปได้ ห้างหุ้นส่วนจำกัดก็จำเป็นต้องเลิกกันทันที เพราะขาดหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ เช่น เอกกับโทเข้าหุ้นกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดโดยเอกเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบและเป็นผู้จัดการ ส่วนโทเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ทั้งสองคนรับจะลงหุ้นคนละ 5 แส่นบาท ดำเนินกิจการมาได้ 7 ปี โทได้ถึงแก่กรรม ดังนี้ทายาทของโทก็ต้องเข้ามาเป็นหุ้นส่วนแทนที่นายโท ถ้าทายาทนายโทจะถอนหุ้นของนายโทคืนไปทั้งหมด ห้างหุ้นส่วนจำกัดก็ขาดหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ก็เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่ได้ เพราะไม่ครบหลักเกณฑ์ตามมาตรา 1077 ที่จะต้องมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก คือหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ และหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ ทางแก้ของทายาทเนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องขอถอนส่วนลงหุ้นของผู้ตายไปก็อาจทำได้ โดยเข้าเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตายก่อนแล้วก็โอนหุ้นไปยังบุคคลภายนอกได้ตามมาตรา 1091 และขอรับค่าตอบแทนจากบุคคลภายนอก

มาตรา 1094 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบผู้ใดล้มละลาย ท่านว่าต้องเอาหุ้นของผู้นั้นในห้างหุ้นส่วนออกขายเป็นสินทรัพย์ในกองล้มละลาย”

เมื่อหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบได้ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย ก็ต้องเอาหุ้นของผู้นั้นออกขายเป็นเงิน แล้วรวบรวมเข้าในกองทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหลาย ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ซึ่งต้องศึกษาในกฎหมายล้มละลายต่อไป

มาตรา 1095 บัญญัติว่า “ตราบิตห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกันตราบนั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้”

แต่เมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นได้เลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วน

จำพวกจำกัดความรับผิดได้เพียงจำนวนดังนี้ คือ

- (1) จำนวนลงทุนของผู้เป็นหุ้นส่วน เท่าที่ยังค้างส่งแก่ห้างหุ้นส่วน
- (2) จำนวนลงทุนเท่าที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ถอนไปจากสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน
- (3) จำนวนเงินปันผลและดอกเบี้ยซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้รับไปแล้วโดยทุจริตและฝ่าฝืนต่อบทมาตรา 1084”

ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนั้น โดยหลักแล้วจะต้องรับผิดในหนี้สินของห้างไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงทุน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในมาตรา 1077 (1) แต่ผู้เป็นเจ้าของห้างจะฟ้องหุ้นส่วนประเภทนี้ได้ก็ต้องรอให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกเสียก่อนการที่มาตรา 1095 บัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะเมื่อห้างผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้ของห้างก็มีสิทธิเรียกร้องเอาจากผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดได้อยู่แล้วตามมาตรา 1070 ประกอบมาตรา 1080 และเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นเป็นนิติบุคคลต่างหากจากตัวผู้เป็นหุ้นส่วน ดังนั้นหนี้สินต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัดจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบขอชดใช้เอง เจ้าหนี้จึงไม่มีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดได้ แต่เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดได้เลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ของห้างก็มีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดได้ เพียงจำนวนดังต่อไปนี้เท่านั้น คือ

(1) จำนวนลงทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเท่าที่ยังค้างส่งแก่ห้างหุ้นส่วนตามอนุมาตรา 1 นี้ เนื่องจากกฎหมายถือว่าหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนั้นเมื่อรับจะลงทุนเท่าใดก็ต้องรับผิดไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงทุน ดังนั้นถ้ายังส่งเงินค่าหุ้นไม่ครบ ก็ต้องส่งให้ครบ ถ้าไม่ส่ง เจ้าหนี้ของห้างก็มีสิทธิฟ้องเรียกได้ เพราะถือว่าเงินที่ค้างชำระนั้นเป็นทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนจำกัด เช่น เอกเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเขารับจะลงทุน 150,000 บาท ได้ส่งเงินค่าหุ้นไปแล้ว 100,000 บาท ยังค้างชำระอีก 50,000 บาท ถ้าห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเป็นต้องเลิกกัน เจ้าหนี้ของห้างก็มีสิทธิเรียกเงินที่นายเอกยังค้างชำระอีก 50,000 บาทได้ เพราะถือว่าเงินจำนวนนี้เป็นของห้างหุ้นส่วนจำกัด

(2) จำนวนลงทุนเท่าที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ถอนไปจากสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน
การถอนจำนวนลงทุนตามอนุมาตรานี้ หมายถึงการลดจำนวนลงทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดตามมาตรา 1086 นั้นเอง เช่น นายเอกเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเดิมรับลงทุน 200,000 บาท ได้ส่งเงินลงทุนไปแล้ว 100,000 บาท ห้างหุ้นส่วนจำกัดดำเนินกิจการมาได้ 3 ปี นายเอกได้ขอลดจำนวนลงทุนเหลือ 100,000 บาทตามที่ได้ส่งเงินไปแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ก็ไม่ขัดข้อง แต่การลดจำนวนลงทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนั้นมาตรา 1086 บัญญัติไว้ว่าจะต้องนำความนี้ไปจดทะเบียนด้วย แต่การลดจำนวนลงทุนของนายเอกครั้งนี้ไม่ได้มีการจดทะเบียน ดังนั้นเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกัน

เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิเรียกเงินลงทุนที่นายเอกยั้งค้างส่งอีก 100,000 บาทได้ เพราะไม่ได้จดทะเบียนว่าลดจำนวนลงทุนเหลือ 100,000 บาท การลดจำนวนลงทุนของนายเอกยั้งจึงไม่มีผลต่อบุคคลภายนอก หรือได้มีการจดทะเบียนลดจำนวนลงทุนแล้ว แต่หนี้ที่เจ้าหนี้ฟ้องเรียกรื้องนั้น ได้มีมูลหนี้เกิดขึ้นก่อนจดทะเบียน เช่น ก่อนที่นายเอกยั้งจะไปจดทะเบียนขอลดจำนวนลงทุนจาก 200,000 บาท เหลือ 100,000 บาท ห้างหุ้นส่วนจำกัดได้เป็นหนี้นายจัตวา ดังนี้เมื่อเวลาห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกัน นายจัตวาก็มีสิทธิฟ้องนายเอกยั้งได้อีก 100,000 บาท เพราะหนี้รายนี้ได้เกิดขึ้นก่อนมีการจดทะเบียน

(3) จำนวนเงินปันผลและดอกเบี้ยซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้รับไปแล้วโดยทุจริตและฝ่าฝืน

ต่อบทมาตรา 1084

ตามมาตรา 1084 นั้นจะแบ่งเงินปันผลหรือจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดไม่ได้ ถ้าห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่มีกำไร สมมุติว่ามีการจ่ายไปเนื่องจากการคิดบัญชีกันผิด แต่หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดผู้นั้นก็รับไปโดยรู้อยู่แล้วว่ามีการคิดบัญชีผิด ดังนี้ถ้าห้างไม่เรียกคืน เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดได้เลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ของห้างก็มีสิทธิเรียกจากผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดผู้นั้นได้

